

(המשך מעמוד 49)

עוד לפני הבחירות בארצות-הברית. זהו רק סיפור קטן על היחסים שהצליח פתיר לרקום במשך השנים עם ראשי הממשל האמריקאי. כעת הוא עסוק במחקר ובאיון חומר על תהליך השלום, כדי להוציא בספר.

את המחקר מממן המכון ללימודים אסטרטגיים שליד אוניברסיטת ג'ורג'טאון, והוא עסוק בזיקת הגומלין שבין שלוש המדינות שהיו מעורבות בתהליך השלום. כיצד פעלו בגין, סאדאת וקארטר ומה השפיע על החלטתם. מכיוון שהמיסמכים בנושא זה עדיין חסויים, מסתובב דן בשלוש הארצות וגובה עדויות מפי האנשים שהיו מעורבים בכתיבת המיסמכים.

יש לו מכשיר-הקלטה זעיר ואיתו הוא הולך ממקום למקום. אחרי שבנה שלוש פימדידות המורכבות מסאדאת, בגין, קארטר, יועציהם, עוזריהם מעצבי דעת-הקהל וקרובי-המישפחה שלהם. אחרי שוחח פתיר עם סאדאת וזה הלך לעולמו, שוחח פתיר עם אלמנטו ג'יהאן סאדאת ועם סאעד מרעי, שבנו היה נשוי לבתו של סאדאת, ושהיה מקורב אליו מאוד. אחרי שדיין הלך לעולמו שוחח פתיר עם אלמנטו רחל ועם יועציו, אלי רובינשטיין ונפתלי לביא.

הוא שוחח עם מעצבי דעת-הקהל כמו וולטר קרוניקייט, עם ברברה וולטרס וכמובן עם ג'ון צנסלור, כולם, ללא יוצא מן הכלל, שיתפו איתו פעולה. כולם רוצים להיות חלק

ייסלה לו הדבר, ואז יחזור אל מיקצועו הראשון, אל העיתונות.

אתה עסוק כעת במחקר ובאיון חומר לספר על תהליך השלום בין מצריים וישראל, עד בה ראינת 168 אנשים, שהיו קשורים בתהליך, האם היה מישור בצד הישראלי, המצרי או האמריקאי, שסירב להתראיין.

רק אחד, איבראים חסן כאמל, מי שהיה שר-החוץ המצרי והתפטר בקמפדיוויד. אני זוכר את היום שסאדאת בא ואמר: התפטר לי שר-החוץ, מכל מקום, אני לא חושב שזו אכזרית גדולה, כי למעשה הוא לא היה אישיות חשובה בתהליך השלום.

מה היה הנימוק שנתן לסירובו? לי הוא אמר שהוא לא רוצה לעסוק יותר בקמפדיוויד, שכל העניין הוא טראומה בשבילו. אנשים בכירים במצריים, ששוחחתי איתם, אמרו לי: עזוב אותו היתר לו התמוטטת-עצבים.

איזה בכירים? בכירים מאוד, ואני לא רוצה להגיד שמות. אני יכול לספר, כי אנשים מקורבים מאוד למוכר המליצו לו להתראיין, והוא לא רצה. העניין הוא רק, שגיליתי שהוא לא איש ישר. לי הוא סיפר שקמפדיוויד היא טראומה בשבילו, לכן לא רוצה לדבר על זה. וכעבור כמה ימים נודע לי, כי מבר את זיכרונותיו על קמפדיוויד לשרק אל-אאוסט, עיתון סעודי, בכסף סעודי טוב.

עוד נחזור למחקר, ובינתיים

אותו. עברתי משבר קשה מאוד. האבתי מאוד את הכפר, עד היום אני מתגעגע לכפר. מה עשית במילחמת העצמי ארת?

הייתי בשמינית המקוצרת של 1948. למדנו רק שלושה חודשים. לא הספקתי להילחם. זה כבר היה סוף המילחמה. מכל מקום, 17 שנותי

קיסניג'ר רצה לאכול אותי. הוא השתולל ואמר לעיתונאי שאו שאני אחפטר, או שרביץ יפטר אותי

ככפר היו השנים היפות ביותר בחיי. זה לא ייאמן. כשאני מספר את כל זה, אני נשמע נורא זקן. אחרי המלחמה הייתי במחזור הראשון של הסטודנטים בירושלים. היינו 3000 סטודנטים. הייתה אווירה יוצאת מן הכלל, אבל הלימודים היו מפוצלים בין טרה סנטה והבניינים האחרים. למדתי מרדכי-מרדכי והיסטוריה. היינו הדור של אחרי מילחמת השיחור, ואני לא אוכזר שמות, כדי שלא אפגע באלה ששכחתי להזכיר אותם. אבל מספיק שאזכיר אנשים הנמצאים בימים אלו בחרשות, כמו בני כח, חיים גורי, משה דור, ניסים ברור, מנכ"ל האוצר. אני זוכר פה ושם שמות.

איך הגעת לעיתונות? היה בי תמיד חידק ספורט, לצורך הנאה. יום אחד מצאתי את עצמי כתב ספורט. אני לא מתבייש בזה ולא אומר את זה חלילה בנימה של התנצלות. אני לא צריך להגיד שכמה מגדולי העיתונאים בעולם התחילו ככתבי-ספורט, כך למשל סקוטי רסטון, או הנשיא בנש מצ'ור סלובקיה. אהבתי ועשיתי את זה במקביל ללימודי באוניברסיטה. למען האמת, זה קיים אותי יפה מאוד, וגם התחלתי לראות את העולם דרך כתבות הספורט.

ביום כהירי אחר, בשיא כתבות הספורט, נסעתי לסקר את שיא-השיאים, אליפות-העולם בכדור-רגל בשווייץ. השנה הייתה 1954. אני זוכר את ההפתעה הגדולה, כשגרמניה המערבית ניצחה את הונגריה הגדולה, ואז אמרתי לעצמי — הגעת לשיא המצוי בספורט. עכשיו מספיק, ומעניין איך שהרולטות משחקות בחיים. עוד לא הודעתי לעיתון דבר, נסעתי לפאריס ושם הופיע תיאטרון הבימה באולם שרה ברנר. באתי לראות, איך אומרים, עולם אחר. ואז במיקרה, המחזאי שכתב את בן כושם, ריצ'ארד דה רייט, ישב לידי. מצאתי את עצמי מתרגם לו סימולטנית את המחזה. אמרתי לעצמי, מה אתה עושה בספורט? ושוב, במקרה, אמרתי — אני בפאריס, צריך להגיע לפייר מנרס פראנס. תוך כמה ימים, דרך אשתו המנוחה שהיתה מאוד מעורה בחיי התרבות והאמנות, הגעתי לביתם. היתה שיחה קצרה, מישפט שניים, אבל היה לי, במושג סטריאוטיפי, סקופ עיתונאי צעיר. ואני זוכר את התמונה שלי עם מנרס פראנס, מרוחה על שלושה טורים בדבר.

חזרתי ארצה, אמרתי לעורך שאני רוצה לעזוב את הספורט. אמרו לי — תמצא מחליף. נתתי את הגיבוב לאלר'ה להב, שעושה את זה עד היום. סיקרתי נושאים כללים, ובשנת 1956 לכיכרית הייתה שעה עברית, והוא איפס קריין, מגיש ועורך. הגשתי מועמדות וקיבלתי את העבודה. זה היה שנה אחרי שנישאתי ליעל. יצאנו ללונדון, שם נולדה בתנו הראשונה שיילי, שהפכה אותנו לפני שנה לסבא וסבתא. היינו שלוש שנים בכיכרית, שהוא בית-ספר יוצא מן הכלל. אני זוכר שהייתי בא אל ריצ'ארד קרוסמן, שהיה לימים שר בממשלת הלייבור של וילסון. היה לו טור קבוע בעיתון. הייתי בא, לוקח ממנו את הטור, מתרגם ומשרד. תאירי לעצמי, עיתונאי צעיר פוגש אדם כמו קרוסמן, זה בית-ספר. אחרי שלוש שנים הציע לי דבר להיות כתב העיתון בלונדון. נשארתי עוד שנתיים וב-1967 חזרתי ארצה. הייתי כתב צבאי ואחר-כך כתב מדיני.

איך הגעת אל הממסד הממדי שלי? במרס 1964 נסעתי עם גולדה, שהיתה שרת' החוץ לביקור בארצות השוק המשותף. כחורה, במטוס, היא קראה לי והציעה לי להרים כוסית. שאלתי לכבוד מה, והיא ענתה — לכבוד זה שאתה יוצא לווינגטון כנסתה עיתונות והסברה. היסתי מאוד. עברתי עבודה עיתונאית מספקת, והיא הצתה שאצא תוך שלושה חודשים. בהמשך

השיחות איתה אמרה — צא לשנת שבתון, מה יש לך להפסיד. התניתי את זה בחוזה משולש בין דבר, בני ובין משרד-החוץ, כשבחווה יש סעיף שכל צד יכול להפר את החוזה תוך 30 יום, וכי זכויות דובר יישמרו.

זה מקובל? לא, אבל אלה היו התנאים. אני מצייין את זה, כי קרה לי כמה פעמים בחיים, שמצאתי את עצמי עוזב את העיתונות לטובת תפקיד ממלכתי.

במשך המש וחצי שנים הייתי יועץ לענייני הסברה. אחר-כך גם יועץ לענייני הסברה ותקשורת למשלחת שלנו באו"ם. אשתי היתה בהריון עם הבת השנייה, גילי, ואני הייתי על הקו ניוירוק וושינגטון פעמיים בשבוע.

ואז באה מילחמת ששת-הימים וביועץ לענייני תקשורת בשגרירות ישראל בווינגטון, ראו אותך הרבה פעמים בטלוויזיה.

הצטערתי על מה שעשיתי שם. הוטל עלי לנהל את כל נושא הסברה והעיתונות בארצות-הברית וזה היה אדיר, ואין דבר מצליח כהצלחה, וזה מאוד נוח למכור סיפור-הצלחה. הייתי צעיר, וכל השמות הגדולים של העיתונות האמריקאית יושבים על המדרגות של השגרירות, ומחכים למוצא פי. אני הייתי זה שהם פנו אליו, וכך יצאתי קשרים יוצאים מן הכלל. ואז, כשרבין מונה כשגריר, הוא ביקש ממני שאשאר שם עוד שנה ועוד שנה. עברנו בשיתוף פעולה מלא.

זה נכון שאתה ורביץ הייתם מיוודים מאוד ושגם המישפחות היו מיוודות ביניהן?

כן, זה נכון. זה היה נוח. מהצד המיקצועי יצרתי מערכת קשרים טובה מאוד, פרושה לאורך ולרוחב, כך שעשיתי לו קל את הכניסה לתפקיד. זה נכון שאחרי שהלכתי לעבוד עם בגין, הידידות ביניכם הפכה ליחסים קרים מאוד?

בהחלט לא. אנחנו עדיין בידידות. לא נפגשים כל יום, אבל מדי פעם, כשצריכים זה את זה. הוא התראיין אצלי לצורך המחקר. בהחלט לא נכון שיש בינינו יחסים קרים.

אחרי שסיימת את תפקידך חזרת לעיתונות? כן. חזרתי להיות כתב לענייני מפלגות בדבר. במילחמת יום-הכיפורים מצאתי את עצמי נותן פרשנות מדינית באולם המשותף של גלי-צה"ל וקול ישראל. בידר עם רם עברון. אני זוכר שבסוף 1973 היתה ועדה של שרי-חוץ כ'נצה, בהשתתפות גרומיקו, קיסניג'ר, פאהמי ואבן. זה היה מיפגש ראשון עם ערבים אחרי המלחמה.

שגריר מצריים רהום, באוטהוה, תחסיין כשיר, היה אז דובר של סאדאת. אני זוכר שדחפתי לו מיקרופון של גלי-צה"ל והוא ענה לשאלות. אני חושב שזו היתה הפעם הראשונה שפקיד רישמי מצרי התראיין לרדיו ישראלי. אחר-כך נפגשנו בווינגטון, והיום אנחנו ידידים טובים. לא מוזמן ישתי אצלו באוטהוה, ונזכרנו באפיוודה היא. הוא סיפר לי כי התראיין במודע ובמתכוון.

כיצד הגעת לתפקידך ביועץ לענייני תקשורת של ראש-הממשלה יצחק רבין? הייתי במסע הרצאות באטלנטה. הכרתי אז את אנרי יאנג, ואז יעל מצלצלת לי — תבוא מייד.

קארטר הביא איתו פסיכיאטר, שיכתוב פרופילים על בגין וסאדאת. הפסיכיאטר התחזה כרופא האיש של ואנס, כדי לעקוב מקרוב אחרי בגין

ניכסון מגיע ארצה. הייתי אז יו"ר האיגוד הארצי של עיתונאי ישראל, והייתי צריך לייצג את העיתונאים בארוחת-ערב ניכסון. אני זוכר שיעל חיכתה לי עם חליפה בשדה-התעופה, ומשם עפתי לארוחה. למחרת קיבלתי טלפון מרבין, שביקש שאהיה יועצו לענייני תקשורת. היססתי. מבחינה עיתונאית הייתי שבע-רצון מעבודתי, הייתי יו"ר איגוד העיתונאים. ניתקתי את עצמי פעם אחת בשיא הקאריירה העיתונאית.

פתיר במסיבה בווינגטון* קיסניג'ר אחד בדורו

בוא נתחיל מזההתחלה. היכן נולדת? במקום ששמו תלימנר, עוד לפני שהיו שם מישטרה ובית-סוהר. ועוד לפני שהיתה שם הווילה של לורד זיו. יש לי הרבה נוסטלגיה למקום הזה.

יש לך שם עדיין מישפחה? מישפחה כבר לא, אבל פרנס שאני המנוח נטע כמו ירדו. הייתי הבן העברי הראשון שנולד בתלימנר, שאבי נמנה על מקימו. אספר לך סיפור: השם שלי, דן, כמעט שלא ניתן לי. ארמות תלימנר נרכשו עליי לורד מלצ'ט, שלפני שנעשה לורד, היה שמו אלפרד מונר. מובן, שכאשר נולדתי, היה אירוע גדול והלורד מלצ'ט ואשתו באו לטקס ברית-המילה והאנגלים הטובים הציעו להורי לקרוא לי בשם, אחרי ראש השושלת של האצולה הבריטית, אלפרד. הורי כמובן לא הסכימו, וקראו לי דן. האנגלים הטובים שלחו מאנגליה מתנה, כלב אנגלי גועי, שגדל יחד איתי ושמר עלי עד גיל 7.

תלימנר היתה אז איזור כפרי מעורב. הייתי רוכב על הסוס של אבא לכפרים הערביים, שהיינו איתם בשכונת טובה. היו לנו מכרים ערבים כהיירה ובקלאנסווה, והכלב תמיד היה איתי. הוא היה שומר עלי מכל מי שמר, וכל מי שהיה נכנס הביתה — הוריו או החילון — היה מתנפל עלי. שמו היה ויסקי, הוא היה כלב נפלא, אבל היו תלונות על דבקתו במטרה וממשלת פלטינה, ששלטה אז בארץ, שלחה קצין בריטי שהרעיל

מההיסטוריה. ההכרות האישית עמדה כמובן לצידו. הוא אמילו לא שלח מיכתבים רישמיים כשרצה לפגוש בראשי המדינות. הספיק לו טלפון. כך נסע לראות את צאו-צ'סקו ברומניה, כך פגש בויהן בקרייסקי, כך נפגש בלונדון עם קאלאהן, שתרם את חלקו לתהליך כיושב-ראש מועצת-השרים של השוק המשותף, כשנמנע את השוק מלהתערב בתהליך השלום.

הוא הגיע למקורות ערביים לאו דווקא מצריים. שאותם אינו רוצה בשלב זה לחשוף, כדי שלא ישרפו. הוא ראיין עד עכשיו 168 איש ויש עוד 12 שעליו לראיין כדי לסגור את מעגל 180 המרואיינים שקבע לעצמו מראש. יש בידי עשרות סירטי הקלטה ו-15 כרכים של עדויות, שגבה.

יש להניח שסיפור של דן פתיר יזכה לתהודה בינלאומית. ובינתיים נשאלת השאלה מה יעשה האיש שאחרי המהפך ב-1977 הלך לעבוד עם בגין, אם וכאשר יעלה המערך לשלטון. האם יזכרו לו שם את חסד נעוריו, או שמא לא ידעו לסלוח לו על שהלך לרעות בשדות זרים.

דומה שמכל השאלות ששאלתי את דן, השאלה האחת, המאוד לא נוחה עבורו, הייתה מה יעשה כשיסיים את כתיבת סיפורו. דן פתיר, ככל הנראה, אינו יודע בעצמו את התשובה. הוא אינו יודע אם יובן הצעד שעשה כשהחליט להישאר עם בגין ולהיות שותף לעשיית היסטוריה, או שמא לא

מימין: הנרי קיסניג'ר, פתיר, סירוס ואנס וזביגניץ בוינגטון.